

Paleolitički čovjek krapinski. Piše nam priatelj lista iz Budimpešte: O krapinskom čovjeku napisao je moj vrijedni drug prof. Stjepan Osterman u svoje vrijeme zanimiv članak u ovom listu, iztaknuvši veliku vrijednost njegovog otkrića. Nastavljena neumorna istraživanja prof. dra. Dragutina Gorjanovića urodila su potonjih godina novim nenadanim uspjesima, a sam predmet obradjen je tako precizno i svestrano, da rezultate njegovog istraživanja danas već cijeli učeni svijet smatra dobitkom, koji se može sa mlađom kojom inom znanstvenom stečevinom novijeg vremena takmiti.

Čim sam pročitao prve radnje profesora Gorjanovića i sadržaj paleolitičke postaje krapinske u zbirci narodnog muzeja u Zagrebu pregledao, izvijestio sam o tom nalazku magjarske strukovne krugove u sjednici ug. geološkog društva, a širu publiku u članku, koji je priobćen u glasniku magjarskog prirodoslovnog društva. Od tog vremena stadoše se magjarski učeni krugovi sve više za stvar zanimati, te nastade občena želja, da prof. Gorjanović o krapinskom čovjeku u Budimpešti predaje.

Na izravnu molbu ug. geološkog društva po rudar. savjetniku dr. Tomi Szontághu pošao je prof. Gorjanović u Budimpeštu, te je u prostorijama ug. akademije znanosti u svečanoj sjednici pomenutog društva pod predsjedanjem profesora Antuna Kocha u krugu najodličnijih magjarskih učenjaka dne 4. siečnja svoje zanimivo predavanje o krapinskom čovjeku držao.

Interes za predavanje bio je izvanredno velik. Osim članova ug. geološkog društva prisustvovali su predavanju i članovi ug. geografskog, ug. antropološkog i ug. arheološkog društva. Od pojedinih otmenih ličnosti neka mi bude dozvoljeno na prvom mjestu spomenuti Njegovu Preuzvišenost g. grofa Belu Széchenyia, pravog tajnog savjetnika, čuvara krune i poznatog vodju magjarske ekspedicije u Kinu, koji je s velikim interesom izložene predmete pregledao i sa prof. Gorjanovićem srdačno se porazgovorio. Sjednici prisustvovali su dalje sljedeće ugledne ličnosti: dr. Ljudevit pl. Lóczy, dekan mudroslovnog fakulteta i pratilac pomenute ekspedicije u Kinu; dr. Jenő Cholnoky, profesor geografije; Mavro Déchy, poznati magjarski putnik u Kavkaz; dr. Aurel Török, čuveni profesor antropologije; dr. Géza Entz, profesor zoologije i kompar. anatomije; dr. Antun Koch, profesor geologije i paleontologije, te predsjednik ug. geološkog društva; dr. Imbro Lörenthey, profesor paleontologije; dvorski savjetnik dr. Ljudevit Illosvay, prorektor i profesor kemije na tehniци; rudar. savjetnik dr. Franjo Schafarzik, profesor geologije na tehniци i podpredsjednik ug. geološkog društva; dvorski savjetnik dr. Josip Kunner, profesor mineralogije i ravnatelj mineraložke zbirke narodnog muzeja; August Franzenau, ravnatelj paleontološke zbirke, i Vilibald Semayer, ravnatelj etnografske zbirke narodnog muzeja; rud. savjetnik dr. Hugo Böckh, profesor geologije u Ščavnici. Ug. geološki zavod bio je korporativno zastupan, a na čelu mu minist. savjetnik Ivan Böckh, ravnatelj zavoda.

Prof. Gorjanović osvrnuo se je u svome predavanju u prvom redu na geološke prilike samog ležišta paleolitičkog čovjeka u Krapini. Predavač drži slojeve s paleontoloških i stratigrafičkih razloga interglacijalnim, pa ih prispodablja s onima u Taubachu. Po tom je prešao predavač na prikazivanje osteoloških prilika krapinskog čovjeka, osvrćući se samo na najvažnije dielove kostura. Najveći interes slušača izazvali su oblici lubanja, imenito čeone kosti, nadočni rubovi, donje čeljusti i zubi. Na temelju opisa pojedinih dielova kostura postavio je prof.

Gorjanović diagnozu vrsti čovjeka iz starijeg diluvija (Homo primigenius) te nam dao pregled svih vrsti i suvrsti ljudi od najstarijeg diluvija do aluvija. Na koncu svoga predavanja prispodobio je prof. Gorjanović vrst Homo primigenius s oblikom čovjeka od Galley-Hill-a iz Englezke. Ostatci ovog čovjeka po mnijenju mjerodavnih englezkih geologa potječu iz diluvijalnih naslaga, koje su još starije od ležišta krapinskog čovjeka. Unatoč tome ovaj oblik ne pokazuje nikakvih majmunskih obilježja, kako bismo to u prvi mah očekivali, već naliči naprednijem čovjeku iz mlađeg diluvija. Predavač s toga zaključuje, da su već u starijem diluviju morale uzporedno postojati dvije vrsti čovjeka: jedna zaostala s majmunskim obilježjem i jedna naprednija s ljudskim obilježjem, dakle sličan odnošaj, kakav postoji među divljim rasama i kulturnim narodima.

Predavanje profesora Gorjanovića primljeno je s velikim oduševljenjem, kojemu je profesor antropologije dr. A. Török oduška dao u liepom govoru, spomenuvši medju inim i sljedeće o krapinskom čovjeku: »Svi do sada nadjeni ostatci paleolitičkog čovjeka, bili ma kako vrijedni, nesavršeni su. Ili su bili poremećeni prvobitni slojevi ležišta, ili su nadjeni ostatci čovjeka bez industrije i faune, a u najviše slučajeva nadjena je industrija bez tjelesnih ostataka. Predavač može se smatrati riedkim sretnikom, jer je njemu prvomu pošlo za rukom naći ležište, gdje su svi zahtjevi izpunjeni, koji se traže od takvog nalazka. Ali najveća zasluga pripada obretniku zato, što je nadjeno gradivo svestrano proučio i strogo znanstveno obradio. Predavač nije doduše od zanata antropolog, ali on je antropolozima pokazao novi smjer istraživanja u prehistoričkoj antropologiji«.

Poslije predavanja prirediše članovi ug. geološkog društva u počast predavaču banket, gdje su svog hrvatskog pobratima u mnogim liepim zdravicama slavili, te se s njime najsrdačnije razstali, zadržavši ugodan utisak, što ga je profesor Gorjanović u magjarskim krugovima ostavio.

Dr. Otokar Kadić.